

9 юли 2014 г.

ОТВОРЕНО ПИСМО

Политика, „досадни стари моми“ и още нещо...

(или за какво стават жените)

Уважаеми дами и господа,

След като няколко години подред слушахмеза жените в политиката, „които аз [Бойко Борисов – бел. авт.] съм посочил“ и недоумявахме как например председателят на Парламента Цецка Цачева по никакъв начин не реагира, когато публично нейният лидер обявяваше, че е „разпоредил на депутатите“ да направят едно или друго, преди два дни станахме свидетели на поредното просташко изказване от друг представител на т. нар. български политически елит. На 7 юли 2014 г. депутатът Кирил Добрев, по повод кандидатурата на негова колежка за лидерското място на една от най-големите политически сили в България, си позволи публично да отсече, че той предпочита жените за „други работи“, а не за лидери. Звучи невъзпитано, дори дебелашко, но за съжаление някак много познато и сякаш сетивата ни имаха нужда да се пробудят за да реагират на подобен Байганьовски изказ. Защо да се събудят ли? Ами защото такива изрази сякаш станаха норма на изразяване. Подобен непристоен и „селяшки“ изказ е част от ежедневието ни и той ни залива от публичното пространство без извинение, свян или дори намек за такъв. Огледайте се, отворете и прочетете първия вестник, списание или дори корица на ученическа тетрадка (откъдето немного отдавна голи женски гърди поздравяваха децата ни за първия учебен ден), вслушайте се в говора на публични личности или просто излезте на улицата и ще чуете къде по-груб и непристоен изказ.

На 7 юли обаче, „гафът“ на Кирил Добрев предизвика широка реакция, най-вече в социалните мрежи, и то не само у обикновените граждани, но и сред негови колеги и съпартийци. И сгафилият се опита да се извини, на другия ден, като целуна ръка на Мая Манолова, но пък успя да поднесе по също толкова просташки начин извинения, споменавайки за „лошо чувство за хумор“. И от това извинение вкусът на обида и горчивина, че ние, жените, сме разглеждани единствено като сексуален обект, сякаш стана още по-осезаем.

Живеем в 2014 г. и вече от десетилетия не само цяла Европа, но и цял свят приема мерки, политики и законодателство за постигане на реална равнопоставеност между

жените и мъжете. Затова чувството за хумор у българския мъж, особено у мъж, който от години е част от политическия елит на страната ни и създава национални политики се очаква да бъде доста по-цивилизовано. Защото точно такива български мъже, които имат възможността да формират обществено мнение са длъжни да уважават всеки един български гражданин, бил той мъж или жена и да контролират поведението си и начина си на говорене.

Такива изказвания не се правят за първи път. Само няколко примера:

На 4 юли 2014 г. друг наш политик, Лютви Местан, обясни колко стабилна и търсена за политически партньор е неговата партия, защото „не е застаряваща селска мома, която чака да бъде пожелана“. Питам се дали един застаряващ селски ерген е достатъчно търсен и ако не е защо не направите сравнение с него, а сравнявате с момата, г-н Местан?

Или пък, как ви звучи изказването, направено от едно от най-новите политически лица, Николай Барекков, който въпреки, че създаде организация на жените и ги нарече „Евромайки“ също не пропусна да окачестви същите тези евромайки като търсеци удоволствия денем с един, а вечер с друг политик („Казах му – приятелю, твоите депутати са като жените – денем са с теб, а вечер са при мен“, изказване на Николай Барекков от 22 май 2014 г. във Варна по повод изключването от ГЕРБ на депутата Даниел Георгиев).

„Европа все повече заприличва на досадна стара жена“, каза един италиански политик и това сравнение с радост е повтаряно, дори и по време на високи форуми, какъвто бе представянето на приоритетите на италианското председателство на ЕС, организирано на 1 юли 2014 г. от ПанЕвропа България и Атлантическия клуб.

В продължение на векове на жените са били възлагани роли в обществото, обусловени от господстващия патриархат. Днес продължаваме да живеем и оценяваме другия благодарение на силно стереотипни, шаблонни, клиширани образи за жената, но и за мъжа. Нашите стереотипни представи за мъжа са, че той задължително е решителен, силен, печели парите за семейството и контролира положението. А жените задължително са чувствителни, нерешителни, грижовни, ласкави, разбиращи, но пък и че не може да се разчита много на тях. И понеже характеризираме мъжете и жените като ги противопоставяме едни на други, то всяко професионално постижение и всичко свързано с успеха е поставено в мъжката колона. Нарушаването на стереотипите е шокиращо, неудобно и ни кара да се чувстваме некомфортно, защото ни поставя в нова ситуация, за която сме неподготвени. Затова успехът прави един мъж да изглежда по-симпатичен, а една жена – точно обратното – все по-малко да бъде одобрявана от публиката. За мъжете всяка стъпка по пътя към професионалния им успех е съпроводен от положителна подкрепа и оценка. За жените, дори и когато техните постижения са признати, успехът често се разглежда по-скоро в негативен план. Нека си припомним пренебрежителните описания за някои от първите жени лидери в световен мащаб. Както отбелязва американският журналист Shankar Vedantam (NicerSex'ImageatPlayinPolitics,ChicagoTribune, November 13, 2007) - Маргарет Тачер е наричана „Атила – кокошката“, а първата жена министър-председател на Израел, Голда Майер, е обявена за „единственият мъж в кабинета“. Президентът Ричард Никсън нарича Индира Ганди „старата вещица“. А Ангела Меркел стана известна като „новата желязна лейди“.

И така, когато една жена изпъква в професионален план, нейните колеги, и мъже и жени, започват да я окачествяват като „твърде агресивна“, „отдадена на кариерата и затова без личен живот“, „трудна“ и т.н. и т.н. В случая с Кирил Добрев става дума точно за това – той обича жените, но не и когато те са успешни, защото от тях се очаква да бъдат смирени, тихи, послушни и отдадени.

Уважаеми политици, времената се променят, днес в България имаме повече жени с висше образование, отколкото мъже, като съотношението е 22.3% за жените към значително по-ниския процент – 16.7% за мъжете (справка НСИ, преброяване на населението към 1 февруари 2011 г.). Този факт обаче съвсем не предполага и по-високо участие на жените в управлението, включително и по високите етажи на властта. Процентът на жените в последните два парламента едва достига 26%, а ръководните позиции в парламентарни комисии и делегации се подчиняват на стереотипите за т. нар. „твърди“ и „меки“ политически области. В настоящия парламент жени са на ръководни позиции само в 6 от 23-те постоянни комисии и всички са в областта на социалната и културната сфера. На местно ниво не се забелязва тенденция за повишаване на броя на жените на ръководни позиции от десетилетия насам. Жените кметици понастоящем са по-малко от 10%, което е дори повече от два пъти по-малко от процента на жените в парламента. Честно казано, слабото участие на жените в управлението е унижение за жените и ние, жените, би трябвало да сме сърдити, че нашата интелигентност е омаловажена и нашите интереси не са представени. Ние не сме само съпруги и майки.

Уважаеми политици, огледайте се и вижте вашите дъщери, съпруги, сестри. Те също са жени, за които някой, някога ще говори по този обиден начин. Променете стереотипите и не ни обиждайте, защото както казва *Клаус Шваб*, организатор и президент на Световния икономически форум в Давос **„Ключът за бъдещето на всяка страна и всяка институция е способността да се развива, да задържи и привлече най-добрите таланти. Жените съставляват половината от световния човешки капитал. Овластяването на момичетата и жените и разкриването на техния талант и лидерство в световната икономика, политика и общество са основните елементи за успех и просперитет в един все по-конкурентен свят“**.

Илиана Балабанова-Стойчева, Българска платформа на Европейското женско лоби, тел.: 0879 13 30 28

Геновева Тишева, Фондация „Български център за джендър изследвания“